

Erdem ALPTEKİN

Türkiye Ekonomisinin Kalıcı İstikrarı Yakalaması İçin Çizmesi Gereken Rota

Ekonomik kriz eskiden sadece 3. dünya ülkelerini veya gelişmekte olan ülkeleri vururdu. Bugün ise tüm dünya ekonomilerini derinden etkiliyor. Dünyayı saran dev ateş çemberi, her ülkenin içine kor gibi düşüyor.

Kim General Motors'un, Citibank'ın iflasını konuşacağına, Lehman Brothers ve Bear&Stearns'in kapısına kilit vurulacağına inanırdı.

Ama olan oldu. Görünmez el mekanizması işlemedi. Klasik iktisat teorisinin savunduğu ekonomik hayatı kendi dinamiklerine bırakmak fikri, denetimsizliği getirdi.

Birçok deneyimli bankacı işsiz kaldı. ABD konut sistemindeki aksaklıklar, birçok ABD vatandaşını evinden ve işinden etti.

Reel ekonomiyi saran sanal ekonomi balonu patladı ve kapitalist düzen kendini devlet müdahalelerine emanet etmek zorunda kaldı.

Tüm dünyada işsizlik rekorları kırılıyor. Likidite azalıyor. Tüketim alışkanlıkları değişiyor. Eski alışkanlıklar tarih oluyor.

Dünya ekonomisi, sırat köprüsünden geçiyor. 2009 yılının kayıp bir yıl olacağı kabul edilirken, bugünlerde 2010'un durumu sorgulanıyor.

Daha birkaç ay öncesine kadar Türkiye etkilenecek mi derken, bugün dünyayı etkisi altına alan dev tsunamiler ülkemiz ekonomisini de tahrip etti.

İşsizlik oranında ve dünya negatif büyüme liginde liderliğe oynuyoruz. İstatistikler yalan söylemez. Ne yazık ki makro ekonomik göstergeler de şiddetli bir daralmaya işaret ediyor.

Ülkemizin de artık dünya gibi kabuk değiştirmesinin zamanı geldi. Kabul edilen tüm ekonomi politikaları yerle bir oldu. Bugün ne keynesyen, ne de klasik politikalar yaraya merhem olamıyor.

Yeni finansal ve ekonomik düzen bizleri bekliyor. Yeni dönemde ülkemiz ekonomisinin bu pastadan aldığı dilimi arttırması için çalışmalarına hız vermesi gerekiyor.

Hiçbir kriz sonsuz değildir. Kriz ortamında büyüyen şirketlere, uluslara ve başarı hikayelerine bakmak gerek.

Cumhuriyet Türkiye'si sıfırdan günlere geldi. Bugünkü Türkiye'nin krizden çıkması, savaş yılları düşünüldüğünde akılcı politikalarla çok daha mümkün.

Türkiye tarihinin en büyük ekonomik krizinin 2001 yılında yaşandığı söyleniyordu ancak gerek işsizlik oranları (İşsizlik oranı 2008 yılında, bir önceki yıla göre 0,7 puan artarak yüzde 11 oldu) gerek sanayi üretiminde (Sanayide kapasite kullanımı Nisan'da yüzde 14,9 geriledi ve yüzde 66,8 seviyesinde gerçekleşti) yaşanan gerileme, bugünkü krizin çok daha çetin geçtiğini gösteriyor.

Hükümet 2009 yılı Merkezi Yönetim Konsolide Bütçesini, yıllık ortalama yüzde 4,0 oranında büyüme öngörüsüne dayandırmıştı. Bütün makro dengeleri buna göre belirlemişti. Ancak şimdi 2009 yılı büyüme hedefini yüzde 3,6 oranında daralma olarak revize etti.

T.C. Merkez Bankası Başkanı Sayın Durmuş Yılmaz, "Yılın ilk çeyreğinde çift haneli bir daralma görebiliriz" vurgusu yaptı.

2008'in ilk üç ayında bankaların kârı 3,9 milyar TL'den 5,2 milyar TL'ye yükseldi. BDDK Başkanı Tevfik Bilgin, Türk bankacılık sektörünün krizi başarıyla göğüslediğini, bankaların bundan sonra reel sektöre daha yoğun ve daha etkin çalışmasının önem kazanacağına işaret etti.

Bankacılık sektörünün rekor kar kırdığı bir ortamda, imalat, inşaat ve imalat sektörleri yüzde 10'un üzerinde daralıyorsa bu işte bir tuhafılık var demektir.

Küresel kriz diğer ülkeleri de kasıp kavururken, peki niye biz diğerlerinden ayrışıyoruz ve krizden ekonomik verilere göre daha çok etkileniyoruz? Nedeni basit.

Ülkemiz ekonomisinin istikrarını sadece yabancı sermaye girişlerine ve yurtdışı borçlanmaya bağlamak bugünlerde Türkiye ekonomisini oldukça zorluyor. Üstelik bugün şirketler dış finansman bulmakta bile çok zorlanıyor.

Bugünkü dünya fiyat rekabetinden sıyrılıp, kalite ve hız rekabetine odaklanmış durumda. Komşu pazarlar en etkin şekilde kullanılırken, uzakların yakın olmasıyla birlikte, uzak pazarların da keşfe çıkılmasının zamanı geldi de geçiyor.

1929 Ekonomik Büyük Buhranından sonra en büyük finansal krizi yaşadığımızı, pek çok ekonomist ifade ediyor.

Yaşanacak ekonomik değişim, merkez (gelişmiş ülkeler) ve çevre (diğer ekonomiler) ekonomileri arasındaki dengenin bozulmasına yol açabilir.

Bu krizden de yine kazançlı çıkacaklar olacaktır ancak Türkiye ekonomisinin 2001 krizinden ne kadar ders alıp almadığını yakın bir zamanda göreceğiz. Umarız Türkiye ekonomisi gereken dersleri geçmişte yaşadığı krizlerde almıştır ve bu sayede krizin etkileri kısa zamanda başarıyla pansuman edilir.

Türkiye ekonomisi yıllardır büyük miktarlarda döviz açığı veriyor. Bu nedenle yönelmemiz gereken yer basit: İhracat, turizm ve doğrudan yabancı sermaye yatırımları.

İhracatın artmasının yanı sıra kaliteli ürünlerin satışına yönelerek, yüksek katma değer, ileri teknoloji içeren ürünlerin satılması ve markalaşma yoluna gidilmesi şart.

Çünkü ülkemiz ekonomisi bugün yüksek miktarda malı ihraç edebilmek için bu miktardan daha fazla mal ithal ediyor. İhracat yapabilmek için ithalata gereksinim duyuyoruz.

Bu durum da dış ticaret açığının kabul edilebilir seviyelerde kalması zorlaşıyor. Öyleyse ne yapmalıyız? İnovasyona önem vermeliyiz. Örnek verecek olursak daha önceden 1 liraya sattığımız ürünü 10 liraya yurtdışına pazarlamanın yollarını aramalıyız. Öncelik ne olursa olsun ürünü satmak olmamalı. Fiyat rekabetinde güçlü olmanın yanı sıra en hızlı şekilde ve en kaliteli malı pazarlamak öncelikli hedeflerden birisi olmalı.

Geleneksel ürünleri farklılaştırmanın zamanı geldi de geçiyor. Özellikle tarım ürünlerinde farklılaşma yoluna gidilmesi için özel sektörün tek başına çabası yetersiz. Bu değişim rüzgarını devletin başlatması şart.

2.rotamız turizm. Ülkemiz sayılı turizm ülkeleri arasında. Ne açısından? Turist sayısı.

Ancak turizm geliri, turist sayısına göre düşük kalıyor. Çünkü yüksek gelirli turist profilini ülkemize çekmeye başaramıyoruz. Oysa turizm için her türlü altyapımız var. Tarih, kültür, inanç ve doğa turizmi olmak üzere hepsi mevcut. Ancak bugüne kadar turizm politikalarının istenen etkiyi yaratamadığı görülüyor. Hedef; 12 ay turizm ve kalıcı turizm potansiyeli olan cennetler yaratmak olmalı. Sıfırdan yaratılan Dubai modeli buna en iyi örnek. Oysa bizim sıfırdan başlamamıza bile gerek yok.

Geldik 3. aşamaya. Ne olursa olsun yabancı sermaye çekmeliyiz, çünkü özellikle durgunluk sürecinde yabancı sermayeye ihtiyacımız var. Bugün yatırımcılar, yatırımlarını askıyla aldılar ve beklemedeler. Yabancı sermaye derken milli değerlerimizi bir hiç uğruna satılmasına karşı çıkılmalı. Amaç altın yumurtlayan tesisi satmak yerine, köhne, atıl ve devlete aşırı yük olan tesisleri elden çıkartmak olmalı.

Amaç sıfırdan yatırım yapan yabancıyı ülkemize çekmek olmalı. Elbette mevcut tesisi satın alıp, o tesisle aş ve iş yaratana da kapı açık olmalı ancak temel amaç, doğrudan yabancı yatırımının zenginleştirilmesi ve bu yolla istihdamın ve durma noktasına gelen iç talebin canlandırılması olmalı.

Ancak ne ihracat, ne turizm, ne de doğrudan yabancı yatırımın cezp edilmesi, sadece özel sektörün çabalarıyla olacak işler değil. Bu işler için devlet desteğinin arkada olması şart.

İstihdam ve üretime dayalı politikalarının özünde borçlanma olması gayet doğal ancak özel sektörün sadece yurtdışı borçlanmaya gitmemesi aynı zamanda yurtiçinden de borçlanılması kritik önem taşıyor.

Bugün özel sektörün dış borcu tarihin en yüksek seviyelerinde. Olası bir kur artışı ile binlerce şirketin kepenk indirebileceği konuşuluyor. Bu durumun önlenmesi kalıcı bir ekonomik istikrarın sağlanmasıyla

mümkün. Kalıcı ekonomik istikrarın sağlanması ise, Hükümet, Merkez Bankası ve Ekonomi Yönetiminin koordineli çalışmasına bağlı. Maliye ve para politikalarının birbirleriyle uyumlu bir biçimde çalışabilmesine olanak verilmesine bağlı.

Kredi Garanti Fonu'nun kaynakları ve fonksiyonları geliştirilerek bir an önce devreye sokulmalı, bu sayede finans sektörü ile reel sektör arasındaki kredi ilişkisi güçlendirilmelidir.

Alt yapı alanında kamu kesimi yeni yatırımlarını devreye sokarak baygın iç talebi canlandırma yoluna gidilmelidir.

Türkiye'nin üretim ve ihracatla kalkınmaya ihtiyacı var. Özel kesim için uygun yatırım ve rekabet ortamı yaratılarak, işgücü üzerindeki kamusal yükleri azaltılmalıdır. Türkiye'de küresel krizin etkisiyle işsizlik oranı yüzde 16,1 gibi tarihi rekor seviyelere çıkmıştır. Bu nedenle, işsizlikle mücadeleyle yönelik İstihdam Paketi en kısa zamanda çıkarılmalıdır.

Yeni bir yaklaşım ve yeni bir ekonomik program ortaya konmalıdır.

Artık eski politikalar çoktan miyadını doldurdu. Eskiye politikaların tedavülden kaldırılması gerekiyor. O nedenle yepyeni ve radikal çözümlere ihtiyaç var.

Sonuç olarak; ülkemiz ekonomisinin dışa bağımlı ekonomi görünümünden kurtulabilmesi için neler yapılması gerektiği konusu, öncelikli olarak düşünülmeli. Globalleşme kapsamında Türkiye'nin diğer ülkelerde yaşanan dalgalanmalardan etkilenmesi gayet doğal ancak bu etkinin sınırlı olması gerekiyor.

Ekonomisi güçlü olan toplumlar, hem siyasi hem de sosyal alanda oldukça güçlüler. Bu nedenle ülkemizi sürdürebilir ekonomik istikrara kavuşturacak ve problemleri tüm yönleriyle ortaya koyacak yeni, farklı ve tüm toplum üzerinde etkili olan kapsamlı bir ekonomi politikasına ihtiyaç var. Yeni ekonomi politikasının temel dayanaklarının üretim, yatırım ve ihracat olması ve bu temel dayanakları da turizm, doğrudan yabancı yatırımın desteklemesi kalıcı istikrarın yakalanması açısından oldukça önemli.

Kaynaklar:

- Fortis Ekonomik Araştırmalar ve Strateji Raporları
- Finans Invest Günlük Değerlendirme Raporları
- Küresel Krize Karşı TEPAV Politika Önerileri
- TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Arzuhan Doğan Yalçındağ'ın TÜRKONFED Başkanlar Konseyi Toplantısı Açılış Konuşması
- www.bddk.org.tr
- www.tcmb.gov.tr
- www.tuik.gov.tr